

Όσα συνετέλεσαν στη δημιουργία πνευματικών σχέσεων Ελλάδας και Σερβίας

Πολιτισμός / Πολιτισμική κληρονομιά

Κωνσταντίνος Βόγδανος, ΜΑ Θεολογίας

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2bbezNJ>]

Με το έργο αυτό εισάγονται στη Μεσαιωνική Σερβία γνώσεις αστρονομικές κι άλλες σχετικές με τις φυσικές επιστήμες. Άλλο σπουδαίο χειρόγραφο του είναι η «Συλλογή της Γκόριτσα» που περιλαμβάνει ελληνικά και σερβικά κείμενα και στο οποίο συμπεριλαμβάνεται η αλληλογραφία του Νίκωνα με την πριγκίπισσα Ελένη, κείμενα του ίδιου του Νίκωνα όπως ο «Σύντομος βίος του Αγίου Συμεών», του ιδρυτή δηλαδή της βασιλικής δυναστείας των Νεμάνια, καθώς και η «Διήγησις για τις εκκλησίες της Ιερουσαλήμ και τους τόπους της ερήμου του Ευφράτη». Πέθανε, το 1468, ηγούμενος της Μονής του Αγίου Νικολάου, στο νησί Βράνινα, στη λίμνη του Σκάδρου (Σκόδρας).[9]

Στο σημείο αυτό πρέπει σαφώς να αναφέρουμε την ένδοξη βυζαντινή οικογένεια των Καντακουζηνών, η οποία εγκαταστημένη κοντά στη Μονή Γκρατσάνιτσα, είχε εκσερβιστεί αλλά δεν είχε αποξενωθεί από την ελληνική της παιδεία.. Στον Ιωάννη Καντακουζηνό αποδίδεται, ένα ελληνικό χειρόγραφο, στο οποίο περιλαμβάνονται τα «Επινίκια» του Πινδάρου, ο «Προμηθεύς Δεσμώτης» και οι «Επτά επί Θήβας» του Αισχύλου, γεγονός που πιστοποιεί το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας αλλά και τους δεσμούς με την ελληνική κλασική κληρονομιά. Μετά το ξεκλήρισμα της οικογένειας των Καντακουζηνών μετά από διαταγή του Μεχμέτ του Β΄, ο μόνος επιζών, ο Δημήτριος Καντακουζηνός, επέστρεψε και επιδόθηκε με ζήλο στο συγγραφικό έργο. Παρήγγειλε στο φημισμένο Βούλγαρο γραφέα της εποχής, τον Βλαδισλάβο τον Γραμματικό, τη σύνταξη ενός ογκώδους κώδικα, 1550 σελίδων, στον οποίο θα συμπεριλαμβάνονταν ένας μεγάλος αριθμός βυζαντινών κειμένων σε σερβική μετάφραση. Αλλά και ο ίδιος έγραψε πολλά και αξιόλογα έργα. «ο Βίος του αγίου Ιωάννου της Ρίλας» και η «Ακολουθία» στον ίδιο άγιο, δείχνουν τους δεσμούς που είχε αναπτύξει με το συγκεκριμένο μοναστήρι. Επίσης είναι γνωστός ένας πανηγυρικός λόγος του προς τιμή του Αγίου Νικολάου αλλά και ένας γλαφυρότατος λόγος στον Άγιο Δημήτριο της Θεσσαλονίκης από τον οποίον προκύπτει ότι είχε επισκεφθεί την πόλη και μάλιστα εξεφώνησε τον λόγο, μέσα στον ναό. Το εκτενέστερο έργο του είναι μια μακροσκελέστατη επιστολή προς τον «δομέστιχον κυρ Ησαΐαν», η οποία αποτελεί προφανώς συρραφή άλλων έργων του. Η επιστολή αυτή έχει μεγάλο ενδιαφέρον γιατί περιγράφει την κατάπτωση των ηθών της κοινωνίας της Αυτοκρατορίας μετά την Άλωση. Το συγγραφικό του έργο ολοκληρώνεται με μια έμμετρη «Προσευχή με αλφαβητική ακροστιχίδα» στη

Θεοτόκο, έργο καταλυτικού χαρακτήρα που δείχνει την ποιητική ικανότητα του συνθέτη και εκφραστική πλαστικότητα. Αναδείχθηκε σε έναν από τους σημαντικότερους συγγραφείς της Σερβικής γραμματείας του 15^{ου} αιώνα.[10]

Φυσικά δεν μπορούμε να παραλείψουμε στο σημείο αυτό την τεράστια προσφορά της Μονής Χιλανδαρίου και στον τομέα της εκπαίδευσης. Άλλωστε ένας από τους πιο γνωστούς *Daskal* (Διδασκάλους) της μονής, υπήρξε ο πατέρας Ντράγκαν, ο οποίος αντέγραψε από τα ελληνικά την Οκτώηχο, το 1623. Η μονή αποτέλεσε το μεγάλο θησαυροφυλάκιο των πολύτιμων βιβλίων, ο φύλακας της κουλτούρας και της παράδοσης και ο ζωντανός κρίκος μεταξύ Ελλάδας και Σερβίας. Η μονή Χιλανδαρίου παρέμεινε η ανώτερη σχολή των Σέρβων ακόμα και την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Διακρίθηκε δε για την προετοιμασία νέων με σκοπό την ιεροσύνη. Αξίζει να αναφέρουμε ότι στην τότε Σερβία υπήρχαν και ορισμένα άλλα μοναστήρια-σχολεία, τα οποία διακρίθηκαν ιδιαίτερα όπως το Πέκιο, το οποίο είχε ιδρυθεί από την εποχή του Αρχιεπισκόπου Δανιήλ (1324-1337)[11]. Η πόλη του Πεκίου εξακολούθησε να αποτελεί το κέντρο της σερβικής πνευματικότητας και κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και το σχολείο αυτό συνέχισε να υπάρχει μέχρι και την κατάργηση του Πατριαρχείου Πεκίου το 1766.[12]

[9] Αντώνιος Αιμίλιος Ταχιάος, *Έλληνες λόγιοι στη Σερβία. Το έργο τους και η άνθηση της ελληνοσερβικής πολιτιστικής συνεργασίας στους μέσους χρόνους*. Αθήνα: Εφημερίδα *Η Καθημερινή*, Επτά ημέρες, 12/7/1998

[10] Αντώνιος Αιμίλιος Ταχιάος, *Ιστορία των Σλαβικών Ορθοδόξων Εκκλησιών*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, 1984

[11] Ηλίας Ευαγγέλου, *Ο Ησυχασμός στον κόσμο των νότιων Σλάβων το 14^ο αιώνα. Επιδράσεις στον πνευματικό, εκκλησιαστικό και πολιτικό τους βίο*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, 2010, σ.157

[12] Γεώργιος Νεκτάριος Αθ Λόης, *Η εκπαίδευση στη Σερβία την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας*, Άρθρο στο «*Αντίβαρο*», 2007 (Από το *Istorija Skola I Orazovanja kod Srba* (Η Ιστορία του Σχολείου και η Έκπαίδευση των Σέρβων), *Istorijski Muzej Srbije* (Ιστορικό Μουσείο Σερβίας), Beograd 1974

<http://bitly.com/2bm26qB>